

Tarihi Peyzaj Karakter Odaklı Turizm Stratejilerinin Geliştirilmesi; Aydın, Doğanbey Yerleşmeleri Örneği *

Nergiz BELEN, Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 9. Bölge Müdürlüğü Doğa Turizmi Şubesi, nergiz.belen@milliparklar.gov.tr, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0610-3898
Şükran ŞAHİN, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, sukran.sahin@ankara.edu.tr, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3730-2534

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin Aydın iline bağlı Doğanbey yerleşimi örneğinde, Tarihî Peyzaj Karakter Analizi (TPKAn) temelli sürdürülebilir turizm stratejilerinin geliştirilmesidir. Arkeolojik ve tarihsel veriler mekânsal olarak bütünleştirilerek, yaklaşık 2.700 yıllık peyzaj değişimi haritalandırılmış ve bu süreçte özgün bir peyzaj karakterizasyon yöntemi kullanılmıştır. Peyzajın uzun dönemli evrimi ile güncel arazi kullanımı ve kültürel miras üzerindeki etkileri analiz edilerek, turizm stratejilerine yönelik bilimsel bir temel oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında, elde edilen TPKAn çıktıları ve GZOT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Olanaklar ve Tehditler) analizi doğrultusunda, turizm rotaları ve durakları belirlenmiş; her bir durağın turizm gelişimi açısından işlevi, güçlü yönleri (tarihî varlıklar gibi) ve zayıf yönleri (erişim kısıtlılığı gibi) ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu analizler, turizm stratejilerinin bölgenin tarihsel ve yapısal bağlamı ile uyumlu biçimde şekillendirilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca, önceki turizm stratejilerinin eksikliklerine de değinilerek, bu stratejilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak, önerilen TPKAn yaklaşımının, yerel koşullara duyarlı, kültürel mirası belgeleyip korumaya odaklanan ve bilimsel temelli turizm stratejilerinin oluşturulmasında temel bir analitik çerçeve sunduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihî Peyzaj Karakteri, Aydın, Doğanbey yerleşmeleri, Turizm, Planlama

Development of Tourism Strategies Focused on Historical Landscape Character: Aydın Doğanbey Settlements Example

Abstract

This study proposes sustainable tourism strategies grounded in the Historical Landscape Character Analysis (HLCAn) of the Doğanbey settlements in Aydın Province, Türkiye. It employs an innovative landscape characterization methodology, integrating archaeological, historical, and spatial data to map landscape transformations over approximately 2,700 years. The research aims to understand how long-term landscape evolution influences present-day land use and cultural heritage, offering a scientific basis in developing tourism strategies. Based on HLCAn findings and a SWOT analysis, specific tourism routes and stops were identified. The function of each stop, along with its strengths such as the presence of significant cultural assets, and weaknesses such as limited accessibility was identified through the spatial and temporal data obtained from historical landscape characterization. This landscape-based approach ensures that tourism strategies align with the historical and structural context of the landscape. As a result, it has been explained that the suggested HLCAn approach provides a fundamental analytical framework for the development of scientifically based tourism strategies that are sensitive to local conditions and focused on the documentation and conservation of heritage assets.

Keywords: Historical Landscape Character, Aydın, Doğanbey Settlements, Tourism, Strategies

*Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

Extended Summary

Introduction and Research Aim

This study focuses on the historical landscape character of Doğanbey (Domatia), a small historical settlement located within the Büyük Menderes Delta in Aydın Province, Turkey. The research aims to analyze the multi-layered historical and cultural heritage of Doğanbey and to develop sustainable tourism strategies that enhance the preservation of its natural and cultural assets while contributing to rural socioeconomic development. The study aligns with recent trends in tourism whereby travelers increasingly seek to engage with the historical sites, traditional uses, and unique local values of destinations, in addition to their natural and cultural resources.

Literature Review

The literature review draws on various interdisciplinary sources related to historical landscape character analysis, rural tourism, and sustainable heritage conservation. Özman (2018) highlights the importance of evaluating historic landscape characteristics for regional tourism planning, while Polat (2016) examines national tourism policies in Turkey and their integration with development plans. Sevin (2003) and Wilkinson (2003) provide archaeological and geographical perspectives emphasizing the significance of preserving historical landscapes as part of cultural heritage. Furthermore, works by Şahin et al. (2013) underline the role of landscape character assessment methodologies in informing environmental governance and protection policies. The study also draws on historical sources and travelogues such as Evliya Çelebi's 17th-century accounts and Herodotus's classical histories to contextualize Doğanbey's historical relevance.

Methodology

The research employs an original Historical Landscape Character Analysis (HLCAn) technique, locally developed as the Tarihi Peyzaj Karakter Analizi (TPKA) by Belen (2021). This technique features a unique coding system that enables the integration and mapping of landscape changes across multiple historical periods. Unlike many similar studies that limit temporal scope to the 19th century or later, this methodology covers approximately 2,700 years of landscape evolution, thereby offering an exceptional temporal depth.

Importantly, the study maps the interaction between nature and human activity across different eras, linking findings on human-environment relations to observed changes in the landscape pattern. This spatial-temporal analysis facilitates detailed cartographic representation of landscape transformations and settlement shifts in Doğanbey over ancient, medieval, and modern times.

Furthermore, the HLCAn method uses a comprehensive inventory and overlay of historic maps and archaeological data to reveal patterns of cultural and natural landscape character. This approach supports the identification of heritage assets, land-use changes, and settlement dynamics, contributing both to academic understanding and practical management. The incorporation of a SWOT-style assessment (GZOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) provides further insight into the challenges and possibilities facing the landscape and its potential for sustainable tourism development.

Findings

The study reveals that Doğanbey has experienced a continuous settlement experience characterized by a complex layering of cultural and natural elements throughout the historical timeline investigated. The analysis shows significant landscape pattern changes, including settlement displacements; for example, from the historical location of the Old Domatia settlement, to the population change and settlement character change and the 19th century population changes affecting Old Doğanbey, to the 20th and 21st century resettlements.

Local livelihoods are mainly based on traditional agriculture, animal husbandry and fishing, and the inhabitants face relatively low-income levels. The village in question is known as a fishing village. Certification and branding initiatives for authentic local products have been identified as promising

avenues for income diversification linked to tourism growth. Proposals for the rural development of the region have been developed.

Most notably, the HLCAn work allowed the delineation of a historical landscape tourism route, connecting significant heritage sites across the Büyük Menderes Delta, especially between Söke and Milet districts. This route integrates cultural and natural landmarks identified through the detailed spatial analysis, establishing tourism stops and itineraries directly informed by the historical landscape character data. This ensures that tourism development aligns with the authentic integrity of the environment and the cultural narrative embedded in the landscape.

Additionally, the mapping of landscape structure and architectural changes over millennia provides a scientific basis for conservation and spatial planning, supporting the protection of cultural heritage while fostering tourism and rural development.

Conclusion

The study concludes that integrating multidisciplinary historical landscape character analyses with sustainable tourism planning can create viable paths for both preserving cultural heritage and fostering rural economic growth. Doğanbey's case exemplifies how detailed historical and spatial data underpin effective conservation strategies and offer scientific bases for tourism routing that respects local identity and ecological sensitivities. This study is aimed to be a reference for other regions.

Limitations

The research acknowledges some limitations, including the need for broader participatory engagements with local stakeholders to ensure community involvement in heritage preservation and tourism management. Furthermore, ongoing monitoring is required to assess the long-term impacts of tourism development guided by the identified routes and stops. The temporal depth of the data, while an asset, also poses challenges in translating extensive historical information into actionable policies tailored for contemporary socio-economic contexts.

Recommendations are not included per instruction, but the findings strongly suggest further efforts to balance heritage conservation with sustainable rural tourism development.

1. Giriş

Bacasız sanayi (Topallı, 2015) olarak da adlandırılan ve bölgenin kalkınması için önemli bir kaynak olduğu iddia edilen turizm sektörü, 1980'lerden sonra Türkiye'de hızlanmıştır. Alanın özgün doğal ve kültürel kaynaklarının mekânsal ve zamansal bütünlüğü analiz ve değerlendirmelerinin noksanlığı çerçevesinde yürütülen turizm politikaları ve planlama eksikliği nedeniyle bir yandan mevcut ve henüz kayıt altına tam alınmamış kaynaklar olumsuz etkilenirken öte yandan etkin turizm gelişim stratejileri kısıtlı bilimsel dayanaklarla geliştirilebilmektedir. Bu durum doğal, kültürel ve tarihi kaynakların sürdürülebilir yönetimini olumsuz etkilemektedir. 2000'lerden sonra kırsal turizm ve sürdürülebilir turizm kavramları ile daha kapsamlı turizm gelişim stratejileri geliştirilmesi önemli bir adım olmakla birlikte, yukarıda sözü edilen bütünlük peyzaj analiz ve değerlendirmeleri hâlâ uygulamada yerini alamamıştır denilebilir (Yılmaz & Yılmaz, 2005). Örneğin, diğer sektörlerle birlikte turizm altyapısı ve faaliyetleri kaynaklı denizel ekosistemlerde kirlilik artarak devam etmektedir (Öneş, 2008; Güneş, 2011). Turizm sektörünün alanlara verdiği olumsuz etkilerin en aza indirilebilmesi amacıyla, alan analizlerinde peyzaj mimarlığı disiplininin bilgi birikiminden yararlanılması ve arkeolojik verilerle alanın kapsamlı bir şekilde tanımlanması gerekmektedir; böylelikle turizm faaliyetleri bilimsel temellere dayandırılarak daha etkin ve sürdürülebilir bir biçimde yürütülecektir. Bu çalışma multidisipliner bir yaklaşımla yürütülmüş olup, alanın sürdürülebilir korunmasını hedeflemektedir. Çalışmanın yapısı; Cumhuriyet döneminden itibaren yapılan turizm çalışmalarının incelendiği birinci bölüm, çalışma alanına ilişkin detaylı bilgi ve araştırma yöntemlerinin açıklandığı ikinci bölüm, Tarihi Peyzaj Karakter Analizi (TPKA) çalışmalarının ve elde edilen bulguların aktarıldığı üçüncü bölüm ve son olarak tüm bulgulardan yola çıkarak geliştirilen turizm stratejisi ile tur güzergâhının sunulduğu ve çalışmanın bilime ve alan uygulamalarına katkılarının ele alındığı dördüncü bölümden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın literatüre sağladığı özgün katkı üç temel düzlemde açıklanmaktadır: İlki, TPKAN yönteminin 2700 yıllık geniş bir tarihsel derinlik perspektifinde tatbik edilmiş olmasıdır. İkincisi, çalışma kapsamında geliştirilen özgün kodlama sisteminin saha verileriyle test edilerek metodolojik bir yenilik sunması; üçüncüsü ise elde edilen bilimsel çıktıların stratejik turizm planlamaları için somut bir veri altlığı teşkil etmesidir.

Araştırmanın ana sorusu; TPKAN (Tarihsel Peyzaj Karakter Analizi) yönteminin, turizm stratejilerinin belirlenmesinde bir karar destek mekanizması olarak etkinliği nedir ve bu analizlerden elde edilen veriler, turizm rotaları ile durak noktalarının belirlenmesinde nasıl bir metodolojik temel oluşturmaktadır?

2. Literatür Taraması - Kavramsal Çerçeve

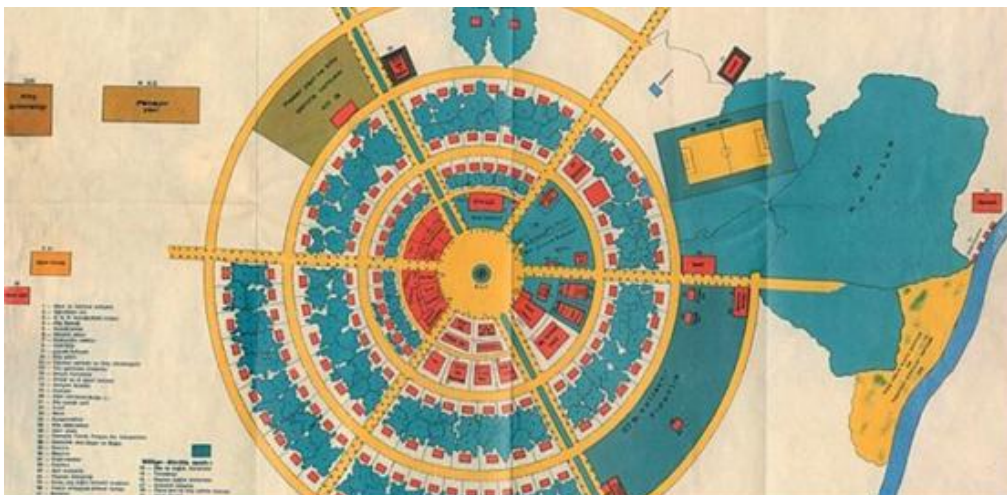
Analiz Eksikliği Sonucu Yapılan Planlardaki Noksanlar

Tam ve uygulanabilir bir strateji belirlemek için alanın ihtiyaçları ve kaynak değerlerinin doğru tanımlanması gerekmektedir. Yerel kimlikle uyumlu olması ve kaynak değerleri korunurken halkın kalkınmasına da katkı sağlaması gerekmektedir. Bu bölümde Cumhuriyet dönemi boyunca yapılan projeler incelenmiş olup bu projelerin olumlu ve olumsuz yanları Çizelge 1'de detaylı verilmiştir.

Türkiye'de ilk kırsal kalkınma çalışmaları Atatürk tarafından geliştirilen Cumhuriyet Köyü ile başlamıştır (Meydan, 2012). İlk defa 1969 yılında CHP seçim bildirgesinde yer alan köykent projesi, dönemin liderlerinden Bülent ECEVİT tarafından ortaya konmuştur (Başbüyük, 2004). 2000'lerden sonra kırsal kalkınma projelerine ağırlık verilmiştir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019). Bu amaçlı yasal düzenlemeler yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Projeleri (Meydan, 2012; Başbüyük, 2004, On Birinci Kalkınma Planı, 2019)

Projenin adı	Proje detayları	Uygulamadaki olumlu tarafları	Uygulamadaki olumsuz tarafları
Cumhuriyet Köyü Projesi	Atatürk, Cumhuriyet'in ilk yıllarında projeyi bizzat kendisi tasarlamış ve uygulanmasını istemiştir. Köylerin modernleşmesi ve kendi ihtiyaçlarını karşılaması mantığı üzerinde durulmuştur.	Uygulamaya geçilememiştir.	Uygulamaya geçilememiştir.
1960'larda kırsal kalkınma	1960'lı yılların başında kırsal alanlarda siyasi içerikli kalkınma çalışmaları görülmektedir. Mali sorun çözümü ardından köy yerleşmeleri tercih edilen Örnek Köy, Tarım Kentleri, Merkez Köyler ve Köykent bu teorilerden bazılarıdır.		
Köykent Projesi	Köykent Projesi de Türkiye'deki siyasi içerikli kalkınma çalışmalarından biri olup, Eylül 2000 tarihinde dönemin başbakanı Bülent Ecevit tarafından seçilen Ordu ili Mesudiye ilçesine bağlı 9 köyde (Çavdar Yöresi) uygulamaya konulmuştur.	İçme suyu, kanalizasyon, sulama, köy konağı, çocuk parkı ve oyun alanı, cami onarımı, mezarlık onarımı, çevre düzenlemesi yapılmış okul ve sağlık ocağının yapılması yöre halkını rahatlatmış, ormancılık ve hayvancılık gelişimi için çalışmalar yapılmıştır.	Ayrıca benzer kırsal kalkınma çalışmaları ve projeler incelendiğinde temel geçim kaynağı ormancılık ama bunun üzerinde durulmamış, hükümet değişikliği nedeniyle 2003 yılında yarım kalmıştır. Tam nüfus tespit edilememiş, merkezî otorite yatırımlardan sonra takip etmemiştir.
2000 sonrası kırsal kalkınma	2000 yılı VIII. beş yıllık kalkınma planında kırsal kalkınma çalışmaları önceki dönemde yapılan çalışmalara katkı olarak yapılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında, sürdürülebilir insani gelişme açısından kırsal kalkınma ile ilgili amaç ve stratejiler belirlenmiştir.		

Şekil 1. Cumhuriyet Köyü Planı (Meydan, 2012)

Türkiye’de, Atatürk zamanından itibaren, özellikle kendisinin kişisel çabalarıyla, kırsal kalkınma önemsenmiş, fakat eldeki imkânlar ve zamanın bilimsel gelişmeleri çerçevesinde eksik veya yarım kalmıştır. Yapılan çalışma şekil 1’de görülmektedir. 2000’lerden sonra turizme farklı bir soluk gelmiştir. 5 yıllık kalkınma planlarında da geçtiği üzere kırsal kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, turizm stratejileri belirleme sürecine girilmiştir. Bu çalışma sürece ek olarak bilimsel analizlerle ve geçmişten gelen tecrübeler eşliğinde strateji belirleme yapılmıştır.

3. Yöntem

Araştırma, kuramsal çerçevenin oluşturulmasından stratejik planlama önerilerine kadar uzanan beş temel aşamadan oluşmaktadır:

Literatür Analizi ve Teorik Çerçeve: Çalışmanın kavramsal zeminini oluşturmak amacıyla, konuyla ilgili ulusal ve uluslararası literatür sistematik bir taramaya tabi tutulmuştur. Bu kapsamda, tarihi peyzaj karakterizasyonu, sürdürülebilir turizm ve bölgesel kalkınma odaklı akademik yayınlar ile kurumsal raporlar bütüncül bir bakış açısıyla analiz edilmiştir.

Üst Ölçekli Plan ve Politika Belgelerinin Değerlendirilmesi: Çalışma alanının yasal ve idari statüsünü anlamlandırmak için Kalkınma Planları, Turizm Eylem Planları, Uzun Vadeli Gelişme Planları (UVGP) ve kırsal kalkınma programları gibi makro ölçekli belgeler incelenmiştir. Ayrıca, bölgenin demografik projeksiyonunu belirlemek amacıyla resmi nüfus verileri ve sosyo-ekonomik göstergeler analiz edilmiştir.

Saha Araştırması ve Envanterizasyon: Teorik verileri desteklemek ve fiziksel mekanı çözümlemek amacıyla alan çalışması (arazi etüdü) gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, çalışma alanının sahip olduğu doğal peyzaj öğeleri ve kültürel miras varlıkları yerinde gözlemlenmiş, fotoğraflanmış ve coğrafi koordinatları ile kayıt altına alınarak envanter haline getirilmiştir.

Tarihî Peyzaj Karakter Analizi (TPKAN) Süreç: Alan üzerindeki tarihsel sürekliliği ve değişimleri saptamak amacıyla TPKAN metodolojisi uygulanmıştır. Bu aşamada:

CORINE (1990-2018) Arazi Örtüsü/Kullanımı (AÖ/AK) verileri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri, tarihsel haritalar ve arkeolojik veriler sentezlenerek zamansal bir katmanlaşma oluşturulmuştur. Elde edilen veriler CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) ortamına aktararak, çalışmaya özgü "Tarihî Peyzaj Karakter Haritası" üretilmiştir.

Stratejik Planlama ve Rota Belirlenmesi: Analitik verilerin sentezlenmesi aşamasında, bölgenin mevcut durumunu özetleyen GZOT (SWOT) analizi (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler) yapılmıştır. TPKAN haritası temel referans alınarak; koruma-kullanma dengesi gözetilen turizm rotaları kurgulanmış ve bölge için sürdürülebilir turizm gelişim stratejileri önerilmiştir.

4. Bulgular

Kamu Kuruluşlarınca Gerçekleştirilen Projeler, Türkiye için hazırlanan 11. Kalkınma Planı, Turizm Eylem Planı ve Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Uzun Devreli Gelişim Planı’nda bölge için yapılan değerlendirmeler ve stratejiler incelenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma Kapsamında Değerlendirilen Ulusal Resmî Belge Özetleri (Belen 2021)

Resmi Belge Adı, Hazırlayan Kurum ve Tarih	Çalışma Alanı İçin Üretilen Turizm Stratejilerine Temel Oluşturan Çıktılar
Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)	İlk defa “Rekabet gücü yüksek ve verimli bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, yerel halkın ve turistlerin turizmden beklentilerinin karşılanması, doğal ve kültürel değerlerin zenginleştirilerek sürekliliğinin sağlanması sektörün temel amaçlarıdır.” şeklinde ifade edilerek yerel halk turizm sürecine katılmıştır. Bu tez çalışması da yerel halka ve yerel özelliklere dayalı strateji geliştirilmektedir.

Tablo 2'nin devamı

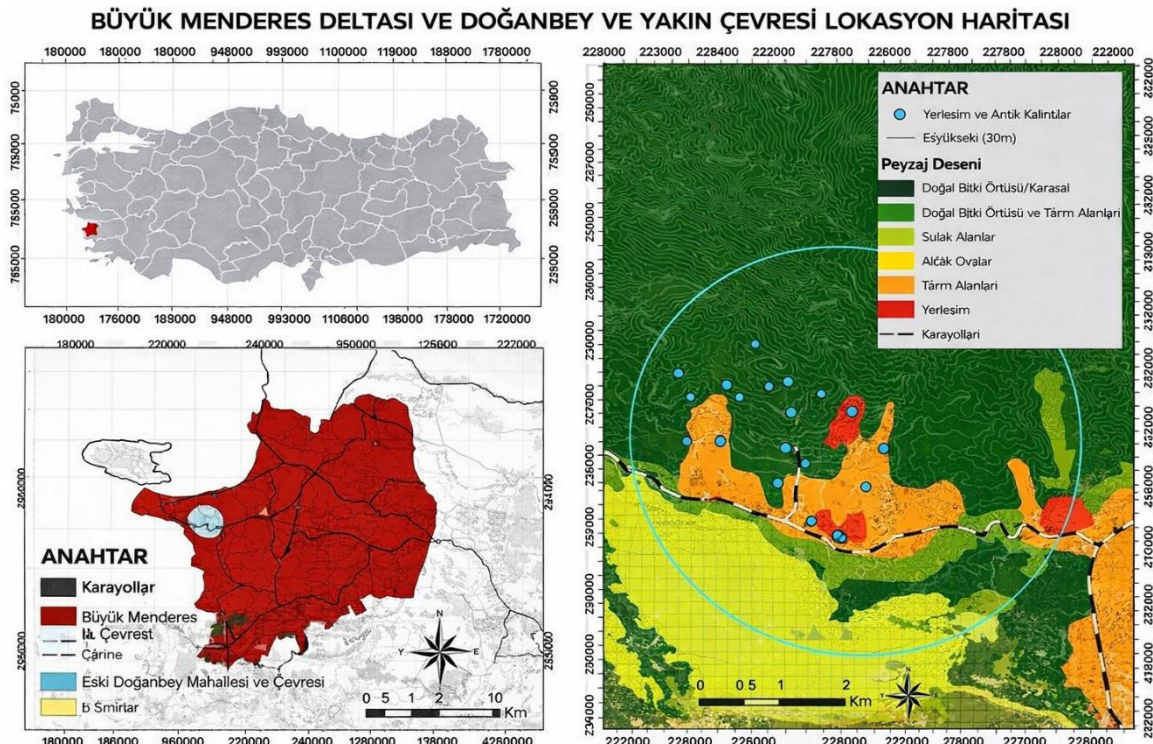
Büke vd., (2013) Büyük Menderes Havza Atlası World Wildlife Fund Turkey	Büyük Menderes deltasının tarihsel gelişim süreçlerinin anlatıldığı bu çalışma ile alan özelinde GZOT analizinde değerlendirilmiştir.
11. Kalkınma Planı 2019-2023 Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	İnsan odaklı anlayış, toplumsal refah, aktif katılım, yeni iş imkanları ve toplumun refahı baz alarak alan özelinde stratejiler belirlenmesinde temel oluşturmuştur. Çalışma alanı özelinde GZOT analizinde değerlendirilmiştir
Türkiye Turizm Stratejisi (2023) Eylem Planı 2007-2013 Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007)	Kamu ve özel sektörün yönetim ilkesi çerçevesinde iş birliğini, alternatif turizm türleri ile bölgenin cazibesinin artırılması, kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası hâline getirilmesi ve turizm alanlarının 12 ay boyunca aktif olunmasının sağlanması konularında çalışma alanı stratejilerinin belirlenmesinde kullanılmıştır.
Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Millî Parkı UDGP Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü 2019	Millî Park özelinde flora ve fauna çalışmaları yapılmıştır. Koruma kullanma dengesi içerisinde yönetimi için eylem planları ve stratejiler belirlenmiştir. Turizm için kullanım alanları ve aktiviteler açıklanmıştır. Bu çalışma kapsamında envanter çalışmalarına veri sağlamıştır. Çalışma alanı için belirlenen turizm aktiviteleri plandan alınmıştır. Ayrıca çalışma alanı stratejilerinin belirlenmesinde kullanılmıştır.
Eski Doğanbey Köyü Koruma Amaçlı İmar Planı	Eski Doğanbey mahallesi ve çevresi ile ilgili envanter bilgilerinin sağlanması çalışma alanı stratejilerinin belirlenmesinde temel oluşturulmasıdır.

İncelenen kalkınma planları ve UDGP planlarına göre Türkiye için turizmin büyük bir gelir kaynağı olacağının farkında olduğu fakat doğal ve kültürel kaynakların korunması esasının dikkate alındığı görülmektedir. Bu da kent kimliğini koruyarak sağlanmaktadır. Kent kimliği kavramı ile ilgili görüş “kent kimlikleri geçmişten geleceğe devamı olarak algılanmalıdır. Tarihî dokular içinde bulundukları dönemin yaşam koşulları hakkında bilgi edinilmesini sağlamaktadır. Tarihî dokular ve kent kimlikleri yaşanılan kentin tarihî dokusunu, zenginliğini ve kentin belleğini yansıtmaktadır” (Bekişoğlu, 2002) ifadesini doğrular niteliktedir.

Çalışma Alanının sınırları şekil 2’de görülmektedir. Coğrafi sınırların (Aydın ili – Söke ilçesi – Doğanbey yerleşmeleri – Büyük Menderes Deltası),

Tematik sınırların (tarihî peyzaj karakteri, turizm planlama ve kırsal kalkınma ilişkisi),

Ölçek düzeylerinin (bölgesel – yerel – yerleşme ölçeği)

Şekil 2. Araştırma Alanı Konumu (Belen 2021)

4.1. Çalışma Alanına İlişkin Bulgular

Çalışmanın alanı Aydın ili Söke ilçesine bağlı Doğanbey Mahallesi'dir. Aydın iline ait ilk tarihî bilgiler Hitit dönemini işaret etmektedir. Bu konudaki araştırmalar batıda "Seha" adında bir ırmaktan ve onun suladığı bir vadiden bahsetmektedir. Bu ırmağın Büyük Menderes nehri olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca Hitit kaynaklarında Seha'nın kuzeyindeki topraklar için "Lukka" ülkesi denilmektedir. Hitit kaynaklarına dayanarak Apasa'nın Efes, Milavanda'nın Milet, Pariyana'nın Priene, İlyalanda'nın Alinda ve Waliwanda'nın Alabanda olduğu tespit edilmiştir (Sevin 2003; Anonim, 2024).

Antik dönem yazarlarından Strabon; Aydın şehrinin antik isminin Tralleis olduğunu ve Argoslu ve Trakyalı kavimler tarafından kurulduğunu yazmıştır (Strabon, 2005). Bazı araştırmacılar bu kavimlerin M. Ö. 8. ve 7. yüzyıllarda Trakya'dan Batı Anadolu'ya göç ederek Nysa ve Magnesia gibi kentlerini kurduklarını ve o dönemki adı Atria olan Aydın şehrini yeniden inşa ettikleri bilinmektedir. Aynı kaynaklar Aydın şehri için M. Ö. 400'lerde Pers hakimiyetinde olduğu, M. Ö. 344 yılında Büyük İskender tarafından Pers egemenliğine son verildiğini yazmaktadır. Roma İmparatoru Neron'un hükümdarlığının sonuna kadar Aydın şehrinin ismi "Ceasarec"dir. M. S. 1.yüzyılda "Tralleis" ismi ile anılmıştır. M. Ö. 260'ta Bergama Krallığı'ndan sonraki yıllar Bizans hâkimiyetinde olan kent ve piskoposluk merkezi hâline gelen il 12. yüzyılda ise Türklerin egemenliğine geçmiştir. Çalışma alanımız olan yerleşim yeri mübadele dönemine kadar Rum yerleşmesi olarak kalmıştır. Günümüzdeki Aydın ili, Türkiye Cumhuriyeti'nin 9. ili, modern bir kent, kültür ve tabiat varlıklarıyla bir açık hava müzesi olarak görülmeye değer şehirlerden biridir (Mansel, 1988; Sevin 2003; Anonim, 2024).

İlgili araştırma kapsamında gerçekleştirilen incelemeler neticesinde, Doğanbey mahallelerinin konumsal ve isimlendirme açısından dört (4) kez değişikliğe uğradığı tespit edilmiştir. Bunların isimleri; Eski Domatia, Domatia, Eski Doğanbey ve Yeni Doğanbey'dir. Bunların tarihî gelişimi ve bulgular aşağıda verilmektedir.

Eski Domatia Yerleşmesi

Bu yerleşim ile ilgili bilgileri antik kaynaklar ve bu bölgeden göç eden mübadillerle yapılan görüşmelerden öğrenilmektedir. Eski Domatia yerleşmesi antik kaynaklarda Thebai antik kentinin yanında küçük bir köy olarak anlatılmaktadır. Yüzey araştırmaları ile yeri bulunmuştur (Şekil 3). Köyün ismi olarak yazılmakta bu kelimenin odalar anlamına geldiği ve köyün tek odalı evlerden oluştuğu düşünülmektedir (Gürses Söğüt, 2010).

Domatia Yerleşmesi

Eski Domatia köyünde yaşayan halkın tahminî olarak korunma nedeniyle daha dağlık bir yere taşındığı yerleşimdir (Gürses Söğüt, 2010). Yüzey araştırmasında yeri tespit edilmiştir (Lohmann vd., 2009).

Eski Doğanbey Mahallesi

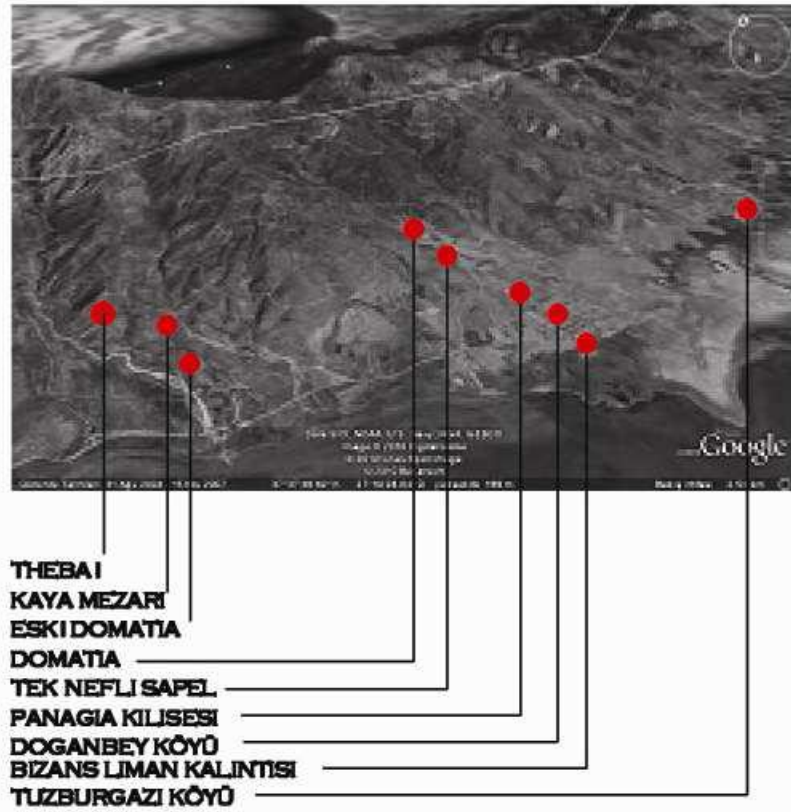
Bu mahalle Dilek Yarımadası Menderes Deltası Millî Parkı'nın içinde yer almaktadır. Köyün tarihiyle ilgili araştırmalar aşağıda verilmektedir.

Antik kaynaklarda alan hakkında söylenenler:

Herodot tarihi (M.Ö. 468-467) ve Strabon (7. Yüzyıl) antik kaynaklarında Priene kentinde ve etrafında bulunan köylerden bahsetmektedir. Bu köylerden birinin Eski Doğan Bey olduğu tahmin edilmektedir.

Evliya Çelebi, Dilek Yarımadası için "Kuşlar yuvası kalesi" olarak bahsetmektedir. Evliya Çelebi yazdığı kitaplar ile coğrafyacılar ve tarihçiler için referans olan Osmanlı Dönemi ünlü gezginidir. Kitaplarından anlaşıldığı üzere İzmir üzerinden Muğla'ya doğru gittiği anlaşılmaktadır. Kitaplarında Muğla'ya doğru giderken birçok köyden bahsetmektedir. Bu köylerle ilgili detaylı bilgi vermektedir. Doğanbey yerleşmesinin de bahsettiği köylerden birisi olduğu düşünülmektedir (Çelebi, 2003).

Büyük Menderes Deltasında yaşayan halklar ile ilgili Strabon (2005), Herodotos (2006) ve Homeros (2005) gibi yazarlara göre "Pelasg", "Leleg" ve "Kar" olarak bilinen Son Tunç Çağı ve öncesi halkların yaşadığı anlaşılmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2011).

Şekil 3. Menderes Deltası Yüzey Araştırmaları Sonuçları (Gürses Söğüt, 2010)

II. Abdülhamit döneminde Karina üzerinden gelen halkın bu köye yerleştiği tespit edilmiştir. Bunun en büyük delili köyün evlerinin inşa edilmiş tarzları genellikle iki katlı olup, alt kısımlarının depo ve dükkân işlevi görmesi ve liman kasabası havası ile göç eden kültürün izlerini taşımasıdır. Köyün, dönemin önemli yerlerinden birisi olduğu 1890 yılında yapılan hastaneden anlaşılmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2011).

Ayakta kalan eski yapılardan birisi, iki yerleşme arasında bulunan Şapel (bugün depo olarak kullanılan bina), diğeri ise köyün girişindeki okul binasıdır. Ayrıca bu köyde geçmişte kilise olduğu düşünülen bir başka yapının duvar kalıntıları da bulunmaktadır (Bingöl, 2011).

1923'te Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Lozan Antlaşması gereğince Eski Doğanbey'deki Rumlar mübadele yapılarak alanı terk edilerek, Balkanlardan gelen Müslümanlar yerleştirilmiştir. Buraya yerleşen halk 1960'lı yıllarda birçok nedenlerden birkaç kilometre uzaklıkta denize daha yakın bir alana yeni bir köy kurmuşlardır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2011).

Eski Doğanbey, 1993 yılında kentsel sit alanı olarak tescil edilmiş ve alanda bulunan özgün dokulu binalar aslında uygun olarak restore edilerek büyük şehirlerdeki emekli ve varlıklı insanların yaşam alanı olmuştur (Belen, 2021).

Şekil 4. Eski ve Yeni Doğanbey Mahallesi'nin Uydu Görüntüsü (Google Earth, 2025)

Eski Doğanbey Köyünün de içinde olduğu alan 1966 yılında Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Millî Parkı sınırlarına dahil edilerek koruma altına alınmıştır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2011). Şekil 4'te Eski ve Yeni Doğanbey yerleşmelerinin uydu görüntüsü görülmektedir. Şekil 5'te Eski Doğanbey yapılarından örnekler yer almaktadır.

Şekil 5. Eski Doğanbey (Belen 2021)

Yeni Doğanbey Mahallesi

Yeni Doğanbey'in planı, bitişik düzen ve bahçe içinde 200 evden oluşmaktadır. Kaba inşaatı Bakanlık destekli kaynakla müteahhit tarafından yapılan evler, köylüler tarafından tamamlanmıştır. Başta tek kat olarak planlanan bu evlerden bir kısmının üzerine süreç içinde kat çıkmıştır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2011).

4.2. Tarihi Peyzaj Karakter Analizi Çalışması

Tarihi Peyzaj Karakter Analizi, bir alanın ilk yerleşim gördüğü tarihten günümüze kadar uzanan bütün tarihî içinde peyzaj öğeleri, deseni ve değişimi hakkında bilgi sağlayan bir çalışma sürecidir. Böyle çalışmanın ana dayanağı Avrupa Peyzaj Sözleşmesidir (APS,2003; Belen, 2021; Belen & Şahin, 2021). TPKAN sonucunda üretilen harita, "peyzaj üzerinde insanın bıraktığı izlerinin tümünü" yansıtmaktadır (Demir & Demirel, 2017).

TPKAN, "bir alanın soyut ve somut mekânsal özelliklerinin tanımlanmasını sağlayarak, o mekânın özgün veya ayırt edici mekânsal niteliklerine dair bilgi verir ve aynı zamanda alanın yönetimine katkı sunar. Ayrıca, tarihî, kültürel ve doğal özellikleri bütüncül biçimde kapsamaları nedeniyle, kültürel miras alanlarının korunması için önemli bir kaynak ve temel oluşturur" (Özman, 2018).

TPKAN alan için faydaları şöyle sıralanmaktadır:

- Tarihi peyzajların anlaşılması, değerlendirilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi,
- Bölgesel ve yerel kalkınma planları ile stratejik planlamalar için temel bir rehberlik,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi süreçlerinde miras, yaban hayatı, endemik bitkiler ve diğer kültürel ile doğal peyzaj değerlerinin bütüncül değerlendirilmesi,
- Köy yerleşimi tasarımlarına rehberlik ederek küçük kasaba ve köylerin canlandırılmasına katkı,
- Kırsal alanların yenilenmesi, peyzaj yönetiminin sürdürülebilirliği, tarım-çevre politika programlarının oluşturulması, ormanlık alanların geliştirilmesi ve tarımın çeşitlendirilmesinin desteklenmesi,
- Geleneksel kırsal evler, yel değirmeni arazileri, ana ve yeşil altyapı sistemlerinde kılavuz tasarımların geliştirilmesinin sağlanması,
- Turizm ve miras stratejileri, yerel eylem planları ve kıyı alanlarının yönetimi için veri temini,
- Doğal koruma alanları, doğal ve arkeolojik miras ile mimari koruma alanlarının tarihî geçmişi hakkında bilgi sunulması,
- Ulusal, bölgesel ve yerel ölçekli çalışmalar ve projeler için gerekli malzemenin sağlanması (Demir & Demirel, 2017; Demir & Demirel, 2018).

4.3. Doğanbey Yerleşimlerinin TPKAN

TPKAN için, Belen (2021) ve Belen & Şahin (2021)'de belirtilen ve aşağıda açıklanan harita kodlama sistemi kullanılmıştır.

Çalışma alanında İlk Çağ'dan günümüze çalışma alanında yer alan yerleşim birimlerinde önemli peyzaj deseni değişimleri olduğu görülmektedir.

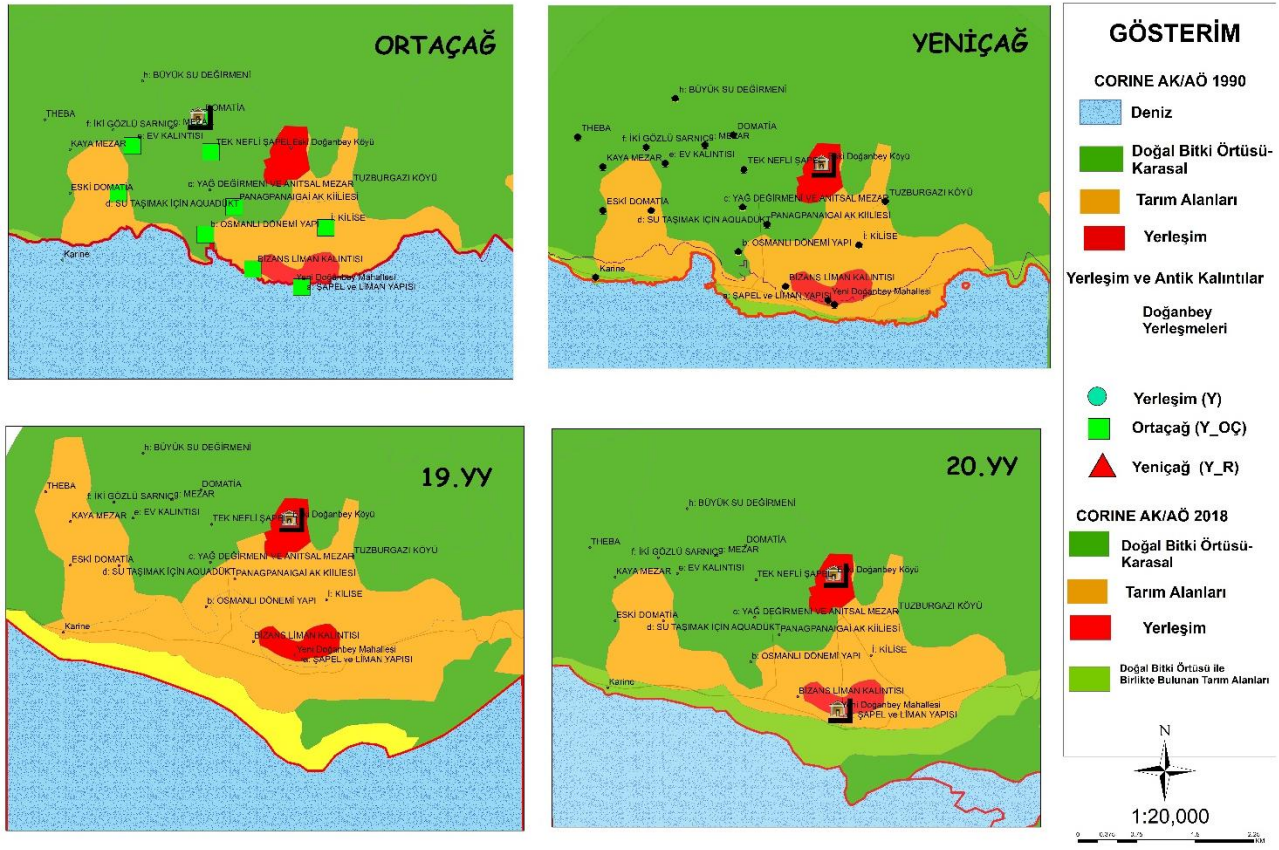
- İlk Çağ'da Domatia yerleşimi yer değiştirmiştir.
- 19. yüzyılda mübadele nedeniyle Eski Doğanbey köyü boşaltılmış ve yeni insanlar tarafından yerleşim yeri olarak kullanılmıştır.
- 20. yüzyılda Eski Doğanbey köyü başka bir alana taşınmış
- 21. yüzyılda Eski Doğanbey köyü yeniden yerleşim görmüştür (Belen 2021).

Alan özelinde yapılan çalışma ile Doğanbey yerleşmesinin zaman içindeki peyzaj deseni değişimi ve yerleşim yeri değişimleri dönemsel olarak bütün detayları ile ortaya konulup haritalanmıştır. Tablo 3'te alanın ilk yerleşim gördüğü günden bu güne kadarki tarihsel değişimleri ve o dönemlere ait yapılar gösterilmiş ve kodlama sistemine göre ayrılmıştır. Şekil 6'da çalışma alanının peyzaj desenindeki yapısal değişimleri; Antik Dönem (İlkçağ), Ortaçağ, Yeniçağ, 19., 20. ve 21. yüzyıl periyotlarını kapsayan geniş bir zaman derinliğinde sergilemektedir. Özellikle İlkçağ ile 21. yüzyıla ait TPKAn haritalarının komparatif (karşılaştırmalı) bir düzlemde sunulmuştur. Peyzajın değişimini ve kültürel yerleşim dokusunun tarihsel sürekliliğini/kopuşlarını analiz etmeye olanak tanımıştır. Bu diyakronik yaklaşım, her dönemin kendine özgü peyzaj karakteristiğini ve bu karakterin yerleşim tipolojileri üzerindeki belirleyici etkisini detaylı bir biçimde ortaya koymaktadır. Şekil 7'de ve Şekil 8'de sunulan TPKAn haritası, tüm tarihsel dönemlerin tek bir kartografik düzlemde üst üste bindirilmesiyle (overlay analizi) oluşturulmuştur. Bu bütüncül gösterim, çalışma kapsamında geliştirilen özgün kodlama sisteminin karmaşık tarihsel verileri anlamlı bir yapıya kavuşturmadaki uygulanabilirliğini ve başarısını teyit etmektedir. Söz konusu harita sistemi, yalnızca geçmişe dönük bir belgeleme sunmakla kalmayıp, aynı zamanda: Tur Güzergâhları ve Durak Noktalar analiz edilen tarihsel katmanların en yoğun ve karakteristik olduğu akslar üzerinde belirlenen rotaları ve durak noktalarını içermektedir. Araştırmanın temel sorularına yanıt teşkil edecek şekilde; bilimsel verilerin nasıl somut turizm stratejilerine ve mekânsal planlama kararlarına dönüştüğünü görsel bir kanıt olarak sunmaktadır. Bu kartografik üretimler, çalışmanın hem kuramsal iddialarını mekânsal düzlemde doğrulamakta hem de disiplinlerarası özgünlüğünü metodolojik bir çıktıyla tescil etmektedir.

Tablo 3. Doğanbey Mahallerinin TPKAn Kodlamaları (Belen, 2021)

Dönem	Tarihi Öge/Tip	Literatür Yazılı Sözlü Kaynak	Peyzaj Deseni
İlkçağ	Bölüm M.Ö. 700-350 Yunan dönemi kent devletler	Antik peyzaj deseni	Y_İÇ: İlk çağ Yerleşim T_İÇ: Tarımsal peyzaj D_İÇ: Doğal ve Yarı doğal alanlar DT_İÇ: Doğal Bitki Örtüsü ile Birlikte Bulunan Tarım Alanları DO_İÇ: Ormanla Karışık Tarım Alanları
	M.Ö. 350-85	Priene kalıntıları	S_İÇ: Sulak Alanlar SY_İÇ: Su Yapıları DN_İÇ: Deniz KY_İÇ: kıyı sınırları PDGA1_İÇ: Peyzaj deseni geçiş alanı Denizden bataklığa geçiş alanı PDGA2_İÇ: Peyzaj deseni geçiş alanı Bataklıktan tarlaya geçiş alanı PDGA3_İÇ: Peyzaj deseni geçiş alanı Tarladan yerleşime geçiş alanı
	M.Ö.700-2 yy.	Thebai antik kenti kalıntıları Eski Domatia kenti Yağ değirmeni Anıtsal mezar 2 gözlü sarnıç Yapı kalıntısı 2	SKTMB_Z_İÇ İlk çağ zeytinliklerinin bulunduğu alan Tarihî ögeler semboller ile gösterilecek

DOĞANBEY VE YAKIN ÇEVRESİNİN TARİHİ PEYZAJ KARAKTER ANALİZİ

DOĞANBEY VE YAKIN ÇEVRESİNİN TARİHİ PEYZAJ KARAKTER ANALİZİ (İLK ÇAĞ VE 21.YY)

Şekil 6. Doğanbey Mahallerinin Farklı Dönemlerdeki TPKAn (Belen 2021)

Araştırmanın bu kısmında, üretilen TPKAN haritası ve bilgileri temelinde çalışma alanı için turizm stratejileri üretilmiştir. Bu çalışma için izlenen aşamalar aşağıda belirtilmiştir:

- 367

4.5. Turizm Potansiyeli GZOT Analizi

GZOT kısaltması Güçlü yönleri, Zayıf yönleri, Olanakları ve Tehditleri kelimelerinin ilk harfinden oluşmaktadır (Şahin vd., 2013, Küçüksüleymanoğlu, 2008). Genel kullanımı ise; zayıflıkları çözümlerken güçlü yanları en uygun şekilde değerlendirilmesi; tehditleri çözümlerken güçlü yanları uygun şekilde avantaja çevirmektir. (Şahin vd., 2013; Chan, 2011).

Revindranath tarafından 1997 yılında yayınlanan ilk makale ile turizm alanında GZOT kullanılmıştır. Günümüzde çok yaygın olarak da kullanılmaktadır.

Güçlü yön ve zayıf yön içseldir, olanaklar ve tehditler dışsaldır.

GZOT Analizi tablo hâlinde Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4. GZOT Analizi (Belen, 2021)

Güçlü Yönler	Göstergeler	Gösterge Kaynağı
Tarihî Peyzaj Karakter Alanı'nın zenginliği	2720 yıllık bir tarihî geçmişe bakılmıştır. 66 adet farklı tarihî karakter alanı ortaya konulmuştur.	Belen (2021)
Alanda bulunan Millî Park, Sulak Alan, Doğal Sit, Tarihî Sit, Arkeolojik Sit Alanlarının varlığı	DYBMDMP Büyük Menderes Deltası A sınıfı sulak alan ve 1. Derece Doğal Sit Alanı, Eski Doğanbey Mahallesi İzmir 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 30.06.1993 tarih ve 3394 sayılı kararı ile kentsel sit alanı ilan edilmiştir.	19.05.1966 yılında Millî Park ilan edilmiştir. Uluslararası Sulak Alanlar Sözleşmesi (Ramsar), Avrupa'nın yaban hayatı ve yaşam ortamlarının korunmasına yönelik sözleşme (Bern), Biyoçeşitlilik sözleşmesi (Rio), Akdeniz'in kirliliğine karşı korunması sözleşmesi (Barselona), Uzun Devreli Gelişme Planı (UDGP)
Alandaki tarihî ve arkeolojik varlıkların çokluğu	22 adet antik yerleşme bulunmaktadır.	Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019; Orman Bakanlığı, 1997
Millî Park'ın zengin doğal ve kültürel kaynak değerlere sahip olması	95 familyaya ait; tür, alttür ve varyete düzeyinde 804 adet bitki türü belirlenmiştir. Bu bitkilerden 6 adeti dünyada sadece burada görülen endemik türdür. İçinde nesli tehlike altında olan çok önemli türlerin bulunduğu 256 adet kuş türü bulunmaktadır.	Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019
Tarım ve Hayvancılığın devam ediyor olması	Tarım ve hayvancılığın faaliyetleri	Corine arazi örtüsü verileri, arazi gezileri
Alanın denize yakınlığı	Eski Doğanbey'in denize 3 km uzaklıkta olması	Belen 2021
Yöre halkının alanda yaşaması	Köylerin varlığı	Anonim 2025
Binaların aslına uygun restore işlerinin yapılması	Gözlem	Arazi gezileri
Alandaki binaların bazılarının yerli ve yabancı ziyaretçilerin konaklaması ihtiyacı için kiralanması	Bazı evlerin kiralanması	Belen, 2017
Özel ve resmi müzelerin varlığı	Müzeler	Arazi gezileri
Bodrum, Marmaris, Kuşadası gibi turizm açısından çekici noktalara ve Millî Park Ören yerlerine yakınlığı ziyaretçi potansiyeli	Ziyaretçi sayıları	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2025

Tablo 4'ün devamı

Zayıf Yönler	Göstergeler	Gösterge Kaynağı
Alanın önemli turizm noktalarına yakın olmakla beraber ulaşım sıkıntısı	Uydu görüntüleri	Uydu görüntüleri
Zeytin ağacı sayısının fazla olmasına rağmen üretimin düşük olması, zeytin işletmeciliği konusundaki eksiklikler	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017
Alanda yer alan doğal ve kültürel kaynak değerler konusunda halkın bilinç düzeyi	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017
Pansiyon sayısı ve konaklama yerlerin yetersizliği	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017
Köylünün geçim kaynağı konusundaki sıkıntıları	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017
Üretilen ürünler için Pazar sorunu (Zeytin yöresel ürünler vb.)	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017
Eski Doğanbey'deki yerleşik nüfusun turizme kapalı olması	Gözlem ve çalıştay	Belen 2017

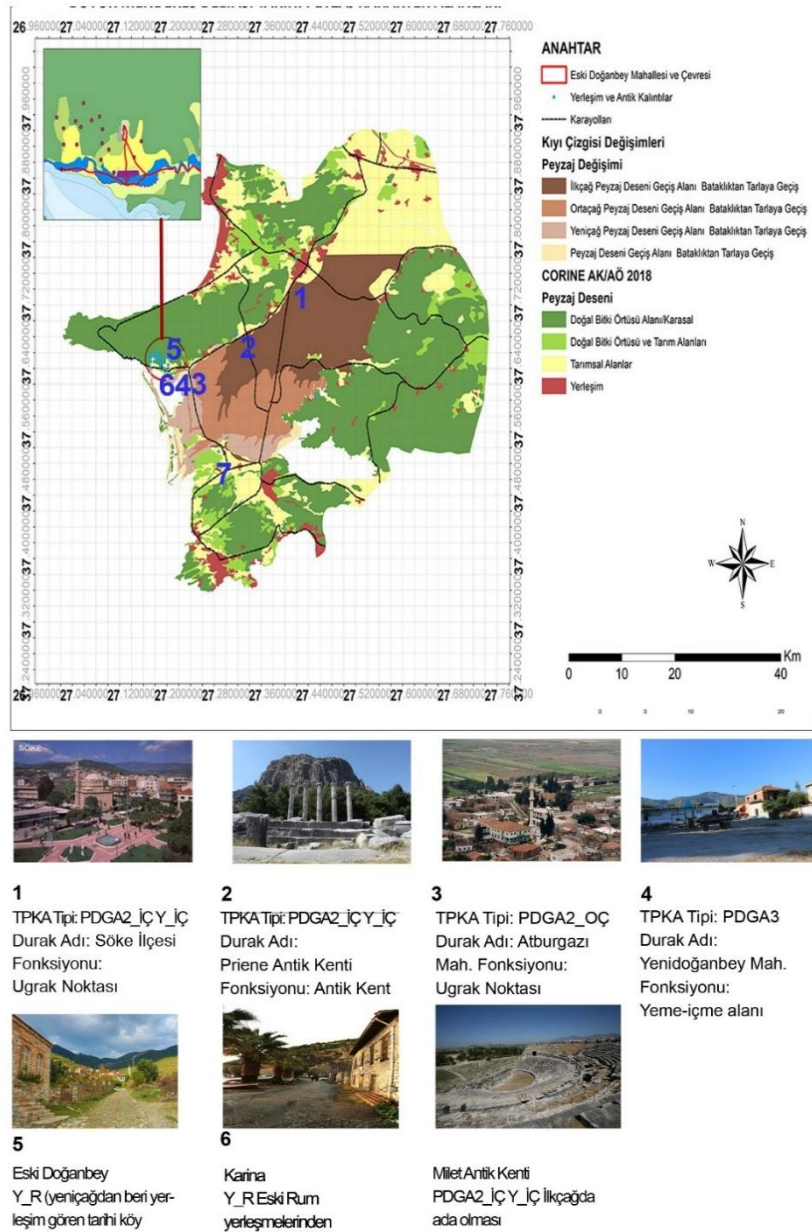
4.6. Tarihi Peyzaj Rotası ve Duraklar

Şahin vd. (2014), "Sürdürülebilir peyzaj planlaması kapsamında Mersin/Tarsus kıyı bölgesinin turizm açısından değerlendirilmesi" başlıklı çalışmalarında, kırsal tarımsal karaktere sahip, tarihi ve arkeolojik değerler barındıran, koruma önceliği yüksek hassas alanlarda sürdürülebilir turizm faaliyetlerine yönelik üç ana strateji grubu tanımlamışlardır:

- Tarım topraklarının korunmasına yönelik stratejiler,
- Hassas habitatların korunmasına yönelik stratejiler,
- Yerel sosyo-kültürel ve tarihî özelliklerin korunmasına ilişkin stratejiler

Bu çalışmadan "tarihi peyzaj rotası ve durakları" kapsamında turizm gelişim stratejileri üretilmiştir. Stratejinin oluşturulmasında, TPKAn çalışmaları çerçevesinde belirlenen tarihî geçmişe ait izler esas alınmıştır. Bu kapsamda, Büyük Menderes Deltası içerisinde Söke ve Milet ilçeleri arasındaki güzergâh, tarihî tur rotası olarak belirlenmiş; bu rota üzerinde yer alan ve görülmeye değer noktalar işaretlenmiştir. Ayrıca, Doğanbey yerleşimi ve yakın çevresinde yer alan önemli tarihî ve doğal alanlar daha detaylı biçimde analiz edilerek, önerilen rotaya entegre edilmiştir. TPKAn haritası ile belirlenen tarihî özellikler ve dokular ile belirlenen tarihî bir rota ve duraklara ilişkin stratejiler Tablo 5'te verilmiştir. Şekil 8'de TPKAn dayalı hazırlanan tur güzergahı gösterilmektedir. GZOT

BÜYÜK MENDERES DELTASI TARİHİ PEYZAJ KARAKTER ANALİZİ

Şekil 8. TPKAn Haritası Temelinde Tanımlanmış Menderes Deltası Turizm Durakları (Belen, 2021)

Tablo 5. TPKAn Temelinde Tanımlanmış Menderes Deltası Turizm Durakları (Belen, 2021)

Durak Adı	Fonksiyonu	Güçlü Yan	Zayıf Yan
Priene Antik Kenti PDGA2_İÇ Y_İÇ (ilk çağda deniz kenarı olup, ortaçağda bataklıkla geçiş olan alan)	Açık hava müzesi	Antik kent olması	Etrafında yerleşim olmaması
Atburgazı KöyüSöke İlçesi PDGA2_OÇ (Ortaçağda deniz kenarı olup, yeniçağda bataklıkla geçiş olan alan)	Kırsal yerleşim örneği	Millî Park yakında olması, Tarım ve hayvancılık faaliyetinin olması	Üretim olup pazar sıkıntısı yaşanılması
Yeni Doğanbey Mahallesi PDGA3 (ilkçağda deniz ortaçağda bataklıkla geçiş, 20. yüzyıldan sonra ise yerleşim görmüş alan)	Yeme-içme alanı İnsan kaynağı	Tarihi peyzaj değişiminin görüldüğü kırsal yerleşim	Tarihi bir yerleşme olmaması, Turizm destinasyonu eksikliği
Eski Doğanbey Y_R (yeniçağdan beri yerleşim gören tarihi köy)	Butik otel Yöresel ürün pazarı	Tarihi dokunun varlığı Millî Park içinde olması	Tarım ve hayvancılık faaliyetinin olmaması

Tablo 5'in devamı

Karina Y_R Eski Rum yerleşmelerinden	Plaj Balık restoranı	Eskiden beri yerleşimin olması, Tarihi yapıların olması, Balıkçılık faaliyetin devam etmesi	Tanıtım eksikliği Turizm destinasyonunun eksikliği
Milet Antik Kenti PDGA2_İÇ Y_İÇ İlkçağda ada olması	Açık Hava Müzesi	Antik kentin olması Yakınında mahallerin bulunması (Balat Mahallesi)	Tanıtım eksikliği Turizm destinasyonunun eksikliği
Priene Antik Kenti PDGA2_İÇ Y_İÇ (ilk çağda deniz kenarı olup, ortaçağda bataklıkla geçiş olan alan	Açık hava müzesi	Antik kent olması	Etrafında yerleşim olmaması

5. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde çalışmanın bilime olan katkısı, çalışmanın Doğanbey peyzajına katkıları, araştırmadan elde edilen temel çıkarımlar ve gelecek araştırma ve uygulamalara yönelik öneriler hakkında bilgiler verilecektir.

5.1. Çalışmanın Bilime Olan Katkısı

Memluk vd. (2006) çalışmasında ön gördüğü city marketing çalışmasına göre; 21. yüzyılın başından itibaren turistlerin tarihî mekânları ve doğal güzellikleri olan yerleri tercih ettikleri belirtilmektedir. Bu mantıktan yola çıkarak TPKAN çalışmamızın turizm için nasıl bir öneme sahip olduğu ve alanın kırsal kalkınması için fırsat sunduğu görülmektedir. Bu çalışma ile turizm gelişim stratejilerinin TPKAN tabanında gerçekleştirilmesinin daha sürdürülebilir bir gelecek sağlayabileceğini iddia edilmektedir. Çalışmada kullanılan TPKAN yöntemi ise birçok bilime katkı sağlayacak niteliktedir:

- Tarihi peyzaj Karakter Analizine ilişkin kullanılan yöntem Belen (2021) tarafından geliştirilen özgün bir tekniktir. Tarihî çağların tek bir paftada birleştirilmesi ve bu birleştirmenin, peyzaj deseni değişimiyle birlikte yapılması gerektiği savunulmuştur.
- Benzer ulusal ve uluslararası TPKAN çalışmaları irdelendiğinde zaman derinliği büyük çoğunlukla 1800'lerden geriye gitmemektedir. Yapılan bu çalışmada 2700 yıllık zaman derinliğinde incelemeler yapılmış ve alanın geçmişten günümüze geçirdiği değişimler detaylı olarak saptanmıştır.
- TPKAN tarihsel çağların belirlenmesinde, batı kaynakların belirttiği zamansal dilimler yerine bölgesel tarihsel gelişimin esas alınması önerilmiştir.

Son yıllarda yerleşmeye başlayan yeni turizm anlayışına göre insanlar, seyahat ettikleri ülkelerin tarihî mekânları ve geleneksel kullanımları ve o ülkeye özel değerleri de doğal ve kültürel kaynakların yanında gözlemlemek istemektedir. Bu kapsamda belirlenen tarihî peyzaj karakteri ile alanın tarihî geçmişinin detaylı olarak ortaya çıkartılması, ülke ve bölge turizmi ve turizm planlamaları açısından önemli bir altlık oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları, TPKAN yönteminin yalnızca tarihsel bir döküm sunmakla kalmadığını, aynı zamanda turizm planlaması için dinamik ve çok katmanlı bir veri seti sağladığını kanıtlamaktadır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler;

Turizm Rotalarının Belirlenmesinde: Alanın 2700 yıllık tarihsel sürekliliğini yansıtan 'karakter alanları' üzerinden, ziyaretçi akışını yönlendirecek en anlamlı ve tarihsel derinliği en yüksek güzergâhların tespit edilmesine olanak tanımıştır.

Durak Noktalarının Optimizasyonunda: Özgün kodlama sistemi sayesinde, peyzajın kültürel ve doğal değerlerinin en yoğun olduğu 'odak noktaları' belirlenmiş; böylece turizm duraklarının salt lojistik

ihtiyaçlara göre değil, alanın özgün kimliğine dayalı olarak konumlandırılmasına bilimsel bir temel oluşturulmuştur.

TPKAn yaklaşımı, sürdürülebilir turizm stratejilerinin geliştirilmesinde, mekânsal kimliği koruyan ve geçmişle gelecek arasında köprü kuran analitik bir altlık olarak yüksek etkinlik sergilemektedir.

5.2. Çalışmanın Doğanbey Peyzajına Katkıları

Doğanbey Mahalleleri tarihsel süreç içerisinde sürekli yerleşim görmüş, Büyük Menderes Deltası içinde yer alan bir yerleşimdir (Lohmann, 2006; Lohmann vd., 2009; Özcan, 2020). Bu bölgeye detaylı bir analizle bakıldığında yeni yerleşimlerin tarihsel ve kültürel birikimden uzak yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kültürel miras alanlarının korunması ve kayıt altında tutulması önemli bir hâl almaktadır. TPKAn tam olarak bu konuda devreye girip, tarihî peyzajın çoklu katmanlarının tek bir haritada envanterinin oluşturulması, böylece kayıt alınması, bir envanter oluşturmaktan öte bir alanın geçmişine ait hızlı bir mekânsal okuma yapması açısından önemlidir. Bu verilerin turizm ile ülke ekonomisine katılması ayrı bir önem taşımaktadır. Bu anlamda alan genelinde tanınırlık ve diğer önemli kültürel miras alanlarının da korunması için bir ön çalışma olmaktadır.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki yörede hâlen yerel halk yaşamakta olup, yerel halkın büyük çoğunluğu tarım, hayvancılık ve balıkçılık faaliyetini devam ettirmektedir. Çalışma kapsamında yapılan incelemeler göstermiştir ki, alanın büyük bir tarihî geçmişinin yanı sıra tarım için yüksek bir potansiyeli bulunmaktadır (Belen, 2021).

Ancak, 1990 ve 2018 CORINE AÖ/AK verileri analiz edildiğinde alanda ciddi bir tarım alanı kaybının olduğu görülmektedir. Tarım ülkesi olan Türkiye’de tarım alanlarının kaybı ülke ekonomisi hatta gittikçe çölleşen dünya ekonomisi için bile büyük bir kayıptır. Bölgede sadece turizm anlamında değil gıda üretimi anlamında da desteklenmesi gerekmektedir. Bu düşünce ile hazırlanan bölge sorunları ve çözümleri Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6. Alanda Turizm Gelişimi Açısından Tespit Edilen Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Belen, 2021)

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Turizm destinasyonunun olmaması	Alan özelinde Söke’den Didim’e kadar devam eden bu tur içerisine bölgenin de alındığı bir destinasyon haritası oluşturulabilir.
Alanda tarım alanlarının giderek azalması	Tarımı özendirici çalışmaların desteklenebilir.
Geleneksel kültürün giderek bozulması	Geleneksel kültür hakkında halkın bilinçlendirilmesi ve gelen ziyaretçilere tanıtımlar yapılabilir.
Yerel halkın ekonomik gelir seviyesinin düşük olması	Sertifikasyon programı çerçevesinde özgün ve yöresel ürünlerin markalaştırılabilir. Turizm gelirlerinden yerel halkında fayda sağlaması için ev pansiyonculuğu desteklenebilir/özendirilebilir. Yerel ve yöresel kültürler geliştirilebilir.
Eski Doğanbey’in tarihî dokusunun yeterince korunmaması	Tarihî evlerin aslında uygun yapılması için gerekli çalışmalar yapılabilir
Peyzaj deseninin olumsuz yönde değişimi	Yerleşim birimleri ve tarım alanlarındaki kontrolsüz müdahale ve gelişmelere bağlı olarak, peyzaj deseninde oluşan olumsuz değişimlere son verilerek, kaynakların korunması bakımından geleneksel yöntemlere geçiş ve geleneksel kentleşme teşvik edilebilir/ desteklenebilir.
Alan tanıtımının yapılması	Bölgenin var olan doğal ve kültürel kaynakları tespit edilerek, korunma ve sürdürülebilir kullanım kriterleri çerçevesinde bölgeye yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımlar yapılabilir.

Mustafa Kemal Atatürk’ün “Geçmişini bilmeyen geleceğine yön veremez” sözünde, Şeyh Edebalı’nın “Geçmişini iyi bil ki, geleceğe sağlam basasın” sözünde de bahsettiği gibi geçmişini bilmek sağlam bir gelecek kurmanın ana koşuludur. Bu çalışmayla geçmişten günümüze uzanan tarihsel ve peyzaj açısından

değişimler anlatılarak geleceğe yönelik turizm gelişimi açısından stratejiler üretilmiştir. Çalışma sonucunda belirlenen hedefler şöyledir:

- Alandaki doğal ve kültürel değerlerinin korunuyor olması,
- Alandaki kırsal alanların desteklenmesi,
- Yerel halkın ekonomik gelir seviyesinin arttırılması,
- Tarımsal faaliyetlerin devam ettirilmesi,
- Geleneksel kültürün yaşatılması,
- Eski Doğanbey özelinde köyün tarihî dokusunun korunması ve geliştirilmesi,
- Tarihi evlerin restorasyonlarının yapılması,
- Yapılan restorasyon sonrası tarihî yapılara işlev kazandırılarak yöre, bölge ve ülke ekonomisine kazandırılması,
- Eski Doğanbey'in gelir seviyesinin artırılmasıdır.

Bu çalışma; peyzaj mimarlığı, arkeoloji ve turizm disiplinlerinin kesişim kümesinde kurgulanmış, disiplinlerötesi bir yaklaşım sunması bakımından literatürde özgün bir konuma sahiptir. TPKAN metodolojisinin salt bir belgeleme aracı olmanın ötesine geçirilerek, stratejik bir planlama enstrümanı olarak kullanılması, alanın korunarak ekonomiye kazandırılmasında bilimsel bir paradigma değişikliğini temsil etmektedir.

5.3. Araştırmadan Elde Edilen Temel Çıkarımlar

Menderes Deltası'nın Stratejik Değeri: Tarihsel süreçten günümüze kadar uzanan veriler, bölgenin sadece yerel değil, ulusal ölçekte de ekonomik ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu teyit etmektedir. Menderes Deltası, geçmişteki kırsal kalkınma hamlelerinde olduğu gibi, bugün de bilimsel temelli turizm stratejileri için bir "laboratuvar" niteliğindedir.

Bilimsel Koruma-Kullanma Dengesi: Çalışma, koruma olgusunun statik bir kısıtlama değil, doğru analiz edildiğinde (TPKAN gibi yöntemlerle) bölgesel kalkınmayı tetikleyen dinamik bir sermaye olduğunu kanıtlamıştır.

5.4. Gelecek Araştırma ve Uygulamalara Yönelik Öneriler

Metodolojik Yaygınlaştırma: Geliştirilen özgün kodlama sistemi ve analiz çerçevesi, benzer ekolojik ve tarihsel katmanlaşmaya sahip diğer kıyı deltalarında veya arkeolojik peyzaj alanlarında test edilerek "Ulusal Peyzaj Karakter Envanteri"ne entegre edilebilir.

Dijital Dönüşüm ve İzlenebilirlik: Gelecek çalışmalarda, bu analiz çıktıları artırılmış gerçeklik teknolojileriyle birleştirilerek, ziyaretçilerin 2700 yıllık tarihsel katmanlaşmayı sahada deneyimleyebileceği interaktif turizm rotalarına dönüştürülebilir.

Ekonomik Etki Analizi: Uygulanmaya başlanacak olan turizm rotalarının, bölgedeki yerel istihdam ve hane halkı geliri üzerindeki etkilerini ölçen boylamsal çalışmalar yapılarak, modelin ekonomik verimliliği incelenebilir.

Sonuç olarak; bilimsel bakış açısının turizm sektörüyle bu denli derinlikli entegrasyonu, Menderes Deltası'nın sadece korunmasını değil, aynı zamanda uluslararası ölçekte "nitelikli ve sürdürülebilir bir destinasyon" olarak markalaşmasını sağlayacak öncü bir model teşkil etmektedir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Destek Bilgisi: Bu makale, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan "Tarihi Peyzaj Karakter Analizi ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Aydın Söke Eski ve Yeni Doğanbey Mahalleleri Örneği" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Etik Onayı: Makalede ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences** Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, iki yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = % 50, 2. Yazar = % 50.

Kaynaklar

- Anonim (2024) Retrieved May 5, 2024, from <https://www.kulturportali.gov.tr>
- Anonim (2025) Nüfus Bilgileri. Retrieved October 11, 2025 from www.nufusune.com
- APS (2003). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi. 27.07.2004 tarihli resmî gazete. Retrieved October 11, 2025 from <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030727.htm>
- Başbüyük, A. (2004). Mesudiye (Ordu) Köy Kent Projesi/Village-Townships Project of Mesudiye (Ordu). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(11). Retrieved October 11, 2025 from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/26702>
- Bekişoğlu, Ü. Y. (2002). Safranbolu Yörük Köyü tarihi çevresinin peyzaj planlaması [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi. Retrieved October 11, 2025 from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Belen, N. (2017). Korunan alanlarda kırsal kalkınmanın desteklenmesi için ekoköy uygulamaları: Doğanbey köyleri örneği. [Konferans sunumu]. 4. Avrupa Ekoturizm Konferansı, Kastamonu. Retrieved December 15, 2025 from <https://eecoc.karabuk.edu.tr/yuklenen/dosyalar/126417201794459.pdf>
- Belen, N. (2021). Tarihi peyzaj karakter analizi ve turizm açısından değerlendirilmesi: Aydın Söke Eski ve Yeni Doğanbey Mahalleleri örneği [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi. Retrieved December 15, 2025 from <https://avesis.ankara.edu.tr/yonetilen-tez/aa411839-2e1f-4219-8b8f-92b17a308b86/tarihi-peyzaj-karakter-analizi-ve-turizm-acisindan-degerlendirilmesi-aydin-soke-eski-ve-yeni-doganbey-mahalleleri-ornegi>
- Belen, N., & Şahin, Ş. (2021). Bellek Taşıyıcıları Olarak Tarihi Peyzaj Karakter Alanları: Priene Antik Kenti Örneği. *GSI Journals Serie C: Advancements in Information Sciences and Technologies*, 4(2), 38-57. Retrieved December 15, 2025 from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1840756>
- Bingöl, B. (2011). Dilek Yarımadası – Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri açısından rekreasyon planlaması üzerine bir araştırma. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi. Retrieved December 5, 2025 from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RQ01kKb9cla3IPKbdLTc9w&no=zEbcza67w-4nesSu6AxVlg>
- Büke, A., Gültekin, M., Aksoy, A., Dıvrak, B. B., Göcek, Ç., Berke, M. Ö., Çeşmeci, H. (2013). Büyük Menderes havza atlası. World Wildlife Fund-Turkey (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), ISBN NO: 978-605-62927-1-2, 167 sayfa, İstanbul. Retrieved November 4, 2025 from https://wwftr.awsassets.panda.org/downloads/atlas_web_download.pdf
- Çelebi, E. (2003). Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi: Kütahya, Manisa, İzmir, Antalya, Karaman, Adana, Halep, Şam, Kudüs, Mekke, Medine. 9. Kitap, Cilt I, (S. A. Kahraman, Haz.). YKM Yayınları. Retrieved November 4, 2025 from https://www.academia.edu/95596235/Gunumuz_Turkcesi_ile_Evliya_chelebi_Seyahatnamesi_9_Cilt_2_Kitap
- Demir, S. & Demirel, Ö. (2017). Historical landscape classification and assessment. *Journal of International Scientific Researches*, 2, 186-195. <http://dx.doi.org/10.21733/ibad>.
- Demir, S. & Demirel, Ö. (2018). Avrupa peyzaj sözleşmesi gereği tarihi ve arkeolojik yeni bir yaklaşım. *Ibad Journal*, Cilt 3, Sayı 2, 546-562. <https://doi.org/10.21733/ibad.419513>
- Gürses Söğüt S. (2010). Doğanbey (Domatia) Köyü'nde yapısalcı tipolojik çözümleme yöntemi ile mekânsal değişime bakış. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Retrieved November 5, 2025 from

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=xETyUcmz9gp8P8CAFsQ3gw&no=QY5FD2siwbrAtNCg7UaDzg>

Herodotos (2006). Herodotos tarihi (M. Ökmen, Çev.). Türkiye İş Bankası Yayınları. Retrieved November 3, 2025 from https://www.iskulttur.com.tr/tarih-2.aspx?srsId=AfmBOorvhgkEatZi6V1hdqmt4jPHVbFM8IQKJ_AQsgXOniT_C6Bcuys

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025). Ziyaretçi Sayıları. Retrieved November 10, 2025 from <https://dosim.ktb.gov.tr/>

Lohmann, H. (2006). Survey in the Mycale, 3rd Campaign: The Discovery of the Archaic Panionion. 23. Araştırma Sonuçları Toplantısı Bildiriler Kitabı, Cilt 1, 241-252, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları Yayın No: 3053-1, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 114-1, Ankara. Retrieved October 11, 2025 from https://www.kulturvarliklari.gov.tr/sempozyum_pdf/arastirmalar/23_arastirma_1.pdf

Lohmann, H., Kalaitzoglou, G., Gundula, L. (2009). Survey in der Mykale (Dilek Dağları/Aydın). (Dr. C. Keskin, Ed.). 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı Bildiriler Kitabı, Cilt 2, (ss. 103-118). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ana Yayın No: 3714/1, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 193/1. Retrieved October 11, 2025 from https://www.kulturvarliklari.gov.tr/sempozyum_pdf/arastirmalar/26_arastirma_2.pdf

Mansel, A. M. (1988). Ege ve Yunan tarihi. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Retrieved October 5, 2025 from <https://www.ttk.gov.tr/karekod/egeveyunan.pdf>

Memluk, Y., Şahin, Ş., Benliay, A. (2006). City marketing for tourism: filyos case. Turk-Kazakh International Tourism Conference 2006 Alanya-Turkey, Cilt 1, Detay Yayıncılık, sf. 271-286, Alanya. (DOI bulunmamaktadır; bu tür basılı kitaplara DOI genellikle verilmez)

Meydan, S. (2012). İşte Türkiye'nin kurtuluş reçetesi Akl-ı Kemal: Atatürk'ün akıllı projeleri. Cilt 1., İnkılap Kitabevi. Retrieved October 3, 2025 from <https://archive.org/details/isteturkiyeninku0000meyd>

On Birinci Kalkınma Planı (2019). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Karar No. 1225, Karar Tarihi: 18.07.2019, Ankara. Retrieved October 3, 2025 from https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf

Orman Bakanlığı (1997). Dilek Yarımadası Menderes Deltası Milli Parkı Uzun Devreli Gelime Plan Rapor. T.C. Orman Bakanlığı, Milli parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, TÜSTA Projesi, Ankara. Retrieved September 7, 2025 from <https://www.ogm.gov.tr/egearastirma/yayinlarimiz-sitesi/Yayinlarimiz/Muhtelif%20Yay%C4%B1nlar/Dilek%20Yar%C4%B1madasi%20B%20C3%BCy%C3%BCk%20Menderes%20Deltas%C4%B1%20Milli%20Park%C4%B1n%C4%B1n%20Rekreasyon%20Amac%C4%B1yla%20Kullan%C4%B1m%C4%B1n%C4%B1n%20Ekonomik%20De%C4%9Ferin%20Saptanmas%C4%B1.pdf>

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (2011). *Eski Doğanbey Köyü koruma amaçlı imar planı* (Resmî plan raporu; Egeplan Planlama Ltd. Şti. tarafından hazırlanmıştır). Ankara: Orman ve Su İşleri Bakanlığı.

Özcan, K. (2020). Küçük tarihi kentler için canlandırma stratejisi: Doğanbey (Domatia). *International Journal Of Geography And Geography Education*, (43), 235-251. <https://doi.org/10.32003/igge.809296>

Özman, K. O. (2018). Amasra kenti örneğinde tarihi peyzaj karakteri değerlendirmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi. Retrieved September 5, 2025 from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=QgWZw9uEt81WPNDj4M9FHA&no=-R-Q7BeNEDMwcEbU7OpvrQ>

Polat, S. (2016). Türkiye'nin turizm politikalarının beş yıllık kalkınma planları ve Türkiye turizm stratejisi 2023 kapsamında incelenmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi. Retrieved October 6, 2025 from <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/handle/20.500.12619/91187>

Sevin, V. (2003). *Anatolian Archaeology*. Der Publications, İstanbul. Retrieved September 5, 2025 from https://www.academia.edu/40421187/Sevin_V_Eski_Anadolu_ve_Trakya_Ba%C5%9Flang%C4%B1c%C4%B1ndan_Pers_Egemenli%C4%9Fine_Kadar_Atlas%C4%B1_B%C3%BCy%C3%BCk_Uygarl

[%C4%B1klar Ansiklopedisi %C4%B0leti%C5%9Fim Yay%C4%B1nlar%C4%B1 %C4%B0stanbul 2003](#)

Strabon (2005). Strabon, Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XII-XIII-XIV, (A. Pekman, Çev.). Arkeoloji ve Sanat Yayınları. Retrieved September 5, 2025 from https://www.academia.edu/44583182/Antik_Anadolu_Cografyas%C4%B1_Strabon

Şahin Ş., Perçin H., Kurum E., Uzun O. ve Bilgili C. (2013). Bölge-AltBölge (İl) Ölçeğinde Peyzaj Karakter Analizi ve Değerlendirmesi Ulusal Teknik Kılavuzu. Müşteri Kurumlar; T.C. İçişleri Bakanlığı, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Yütürücü Kurulu; T.C. Ankara Üniversitesi ve TÜBİTAK KAMAG 1007 Programı 109G074 nolu PEYZAJ-44 Projesi. Retrieved September 5, 2025 from [https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/Peyzaj%20E-Kitap/Bolge - Alt Bolge Olceginde Peyzaj Karakter Analizi ve Degerlendirmesi%20 Ulusal Teknik K%C4%B1lavuzu.pdf](https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/Peyzaj%20E-Kitap/Bolge_-_Alt_Bolge_Olceginde_Peyzaj_Karakter_Analizi_ve_Degerlendirmesi%20_Ulusal_Teknik_K%C4%B1lavuzu.pdf)

Tarım ve Orman Bakanlığı (2019). Uzun Devreli Gelime Revize Planı. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara. Retrieved October 5, 2025 from <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP>

Topallı, N. (2015). Turizm sektörünün Türkiye'nin ekonomik büyümesi üzerindeki etkisi: 1963-2011. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (14), 339-352. <https://doi.org/10.18092/ijeas.67305>

Wilkinson, T. J. (2003). Archaeological landscapes of the Near East. University of Arizona Press. Retrieved September 6, 2025 from <https://archive.org/details/archaeologicala0000willk>

Yılmaz, B. S., & Yılmaz, O. D. (2005). Terörizm ve terörizmin hedefi olarak turizm endüstrisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 39-58. Retrieved September 6, 2025 from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/article/82180>

Ancient Sources

Çelebi, E. 17th century. Evliya Çelebi travelogue in modern Turkish: Kütahya, Manisa, İzmir, Antalya, Karaman, Adana, Aleppo, Damascus, Jerusalem, Mecca, Medina. 9th book, 1st volume, prepared by Seyit Ali Kahraman, YKM Publications, Istanbul, 2003. Retrieved October 11, 2025 from <https://images.ykykultur.com.tr/upload/document/4183cf06-138a-496e-890e-8493708adfaf.pdf>

Herodotus 468-467 BC. History of Herodotus. (Translated by Müntekim Ökmen), Istanbul, 2006. Retrieved September 5, 2025 from [https://www.academia.edu/16752869/Herodot Tarihi](https://www.academia.edu/16752869/Herodot_Tarihi)

Strabon 7th century BC. Ancient Anatolian Geography. Book XII, XIII, XIV, Archaeology and Sanat Publications, (translated by Prof. Dr. Adnan Pekman), 2000. Retrieved September 5, 2025 from [https://www.academia.edu/44487373/Strabon_Antik_Anadolu_Cografyas%C4%B1_Geographika XII XIII XIV](https://www.academia.edu/44487373/Strabon_Antik_Anadolu_Cografyas%C4%B1_Geographika_XII_XIII_XIV)

All articles published in this journal are licensed under the Creative Commons Attribution–NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0). This license permits the copying, distribution, and reuse of the published articles (the work) for non-commercial purposes, provided that appropriate credit is given. Commercial use is subject to permission. Authors retain the copyright of their published articles and grant the journal a non-exclusive right to publish and distribute the work.